

РЕЦЕНЗИЯ

От професор д-р Ангел Атанасов Ангелов, д.м.н.
Патоморфологична лаборатория при МЦ „Св. Анна“- Варна

По обявен конкурс за заемане на академичната длъжност
„Професор“

в област на висшето образование 7. “Здравеопазване и спорт”,
професионално направление 7.1. “Медицина”, по научната
специалност „Обща и клинична патология” за нуждите на
Факултет „Фармация”, Катедра „Предклинични и клинични
науки”и Клиника по обща и клинична патология към МБАЛ
„Света Марина” ЕАД – Варна, обявен в ДВ бр. 24 / 16.03.2018 г. при
Медицински университет „Проф. П. Стоянов”- Варна.

На основание Решение на Факултетния съвет на Факултет
“Медицина” към МУ Варна № 13 от 16.04.2018 г. и със заповед на
Ректора на Медицински университет
№ Р-109-190 от 26.04.2018 г., съм определен за член на Научно жури,
а със заповед на Ректора № Р-109-351 от 05.06.2018 г. съм избран да
изготвя рецензия по конкурс за заемане на академичната длъжност
„Професор“ по научната специалност „Обща и клинична
патология” за нуждите на Факултет „Фармация”, Катедра
„Предклинични и клинични науки”, Клиника по обща и клинична
патология към МБАЛ „Света Марина” ЕАД – Варна.

В конкурса единствена кандидатка е доц. д-р Мария Ангелова
Цанева, д. м. Същата отговаря на всички необходими изисквания за
участие в конкурс за академична длъжност „професор” изброени в
Правилника за академично развитие на Медицински университет
„Проф. д-р Параскев Стоянов” – Варна.

За изготвяне на рецензията съм получил всички изискуеми
документи, както от закона, така и от правилника на Университета.

Биографични данни и академично развитие на кандидатката

Доц. д-р Мария Ангелова Цанева е родена през 1955 г. Завършила е
математическа гимназия в Разград и ВМИ – Варна през 1979 г. От 1979 до
1982 г. е работила като ординатор в патологоанатомичното отделение на
Окръжна болница – Разград. След това е асистент (1982 – 1983) в
Катедрата по патология при МУ – Варна. За кратко (1984) е зав.
патологоанатомично отделение в гр. Кубрат. От 1984 до 2007 г. е

последователно асистент, старши (1987) и главен асистент (1991) в Катедрата по патология при МУ – Стара Загора. Специалност по патология има от 1986 г. Защищава дисертация на тема „Морфофункционално състояние на ендокринните клетки на стомаха при някои форми на гастрити” и през 1999 г. и е присъдена ОНС „Доктор”. През 2007 г. е избрана за доцент в Катедрата по обща и клинична патология при МУ – Варна. Понастоящем е Ръководител Катедра по предклинични и клинични науки във Факултета по Фармация на МУ – Варна и Началник на Клиника по обща и клинична патология при МБАЛ „Света Марина” – Варна. През целия период от 1984 г. до сега е извършвала преподавателска и диагностична дейност при пълна натовареност. Същевременно е проявявала значителна активност в научно изследователската работа. Изпълнител, в повечето случаи като единствен патолог, е в многобройни научни проекти. Доц. Цанева има 38 години лекарски стаж като патолог и 34 години преподавателски стаж. Тя има и допълнителни квалификации: Здравен мениджмънт (1913 г.) и Педагогическа квалификация за обучители в лечебни заведения (2012 г.).

Възможностите на Доц. Цанева да работи в екип, нейната инициативност и квалификация като учен и специалист са високо оценени. Израз на това е включването ѝ в редица експертни бордове и комисии. Ще спомена само някои от тях: Факултетен съвет на Факултета по фармация, Научните съвети по медикобиологични науки на Факултета по медицина и на Факултета по Фармация, Националните експертни бордове по невроендокринни тумори и по невробластом, Онкологичните комисии при МБАЛ „Света Марина” и други.

Доц. Цанева ползва английски и руски езици. Има компютърни умения (Word 2013, Excel).

Наукометрични показатели

Представени са общо 201 научни трудове, от които 102 (50,75 %) са преди и 99 (49,25 %) след присъждане на академичната длъжност „доцент”.

В конкурса за доцент през 2007 г. доц. Цанева е участвала с 1 брой автореферат, 66 научни статии публикувани в наши и чуждестранни списания и сборници, участие с отделни глави в 3 учебника и 32 участия в национални и международни форуми. Вземат се под внимание без да се рецензират, тъй като вече са рецензирани в предходния конкурс.

В настоящия конкурс доц. Цанева участва със **7 публикации равностойни на монографичен труд**. Всички те са публикувани в чужди списания, като 4 от тях са с импакт фактор. Пет от тези публикации са посветени на изследвания на протективната роля на мелатонина при термална травма. В останалите две са представени резултати от изследване

активността на Неме Охугенase-1 в стомашна лигавица и черен дроб при изгаряния и стеатоза на черен дроб.

Научните публикации на доц. Цанева са 49. Те включват един автореферат на дисертация, 45 пълнотекстови публикации в списания и три учебни помагала, съответно две ръководства за Патологична диагноза и класификация съответно на невроендокринните тумори и на невробластома и участие в 4 глави от учебника по Обща патология под ред. проф. Гр. Велев.

Представените пълнотекстови публикации се разпределят по следния начин:

- Статии в български научни списания и сборници – 39 , от които 1 с импакт фактор.

- Статии в чуждестранни списания 6 , от които 2 с импакт фактор.

От реалните публикации 80 % са от последните 5 години. В над 55 % от тях тя е първи или втори автор, като в по-голямата част е единствен патолог от авторския колектив.

Представени са 44 отпечатани резюмета на участия в научни форуми. От тях 34 са в национални и 10 в чуждестранни списания и сборници. От последните 3 са с импакт фактор. В 29 % от тях доц. Цанева е първи или втори автор.

Участия в научни проекти.

Доц. Цанева е участвала и участва в 9 научни проекти, от които 5 са завършени, а останалите 4 са все още в процес на изпълнение. Тя е ръководител на един от тези проекти. В повечето от останалите проекти тя е единствен патолог. За всички проекти са характерни интердисциплинарния подход с участие на изследователи с различни профили, както и практическа насоченост с възможности за приложение на получените резултати в клиничната практика.

Ръководство на докторанти

Доц. Цанева е осъществила научно ръководство на двама успешно защитили докторанти. Освен това в момента тя е ръководител на трима докторанти и научен консултант на един докторант в самостоятелна форма на обучение.

Цитирания

От служебно направената академична справка е видно, че в чуждите база данни са открити 174 цитирания на публикации на доц. Цанева.

Представена е също справка за Hirsch index съответно: H Index Scopus: 5; H Index Web of Science: 6; H Index Google scholar: 8.

Импакт фактор.

Доц. Цанева има общо 10 публикации с импакт фактор. От тях 7 са статии (in extenso) и 3 резюмета. Общият импакт фактор на кандидатката е 26,646.

Рецензентска дейност.

Доц. Цанева има 10 участия в научни журита с изготвяне на рецензии и становища за заемане на академична длъжност „доцент” и за защита на дисертации. Освен това тя е била рецензент и на 5 научни проекта.

Оценка на приносите от цялостната научна дейност на кандидатката.

Научните трудове на доц. Цанева са върху широк кръг от актуални проблеми в областта на човешката и експерименталната патология включващи болестите на храносмилателната система, туморната патология и различни експериментални модели на заболявания и патогенни въздействия. Голямата част от последните са интердисциплинарни по характер с включване на морфологични, биохимични и имунологични методи. Най-съществените приноси в представените за получаване на академичната длъжност „професор” научни трудове могат да се представят така:

А. Приноси на равностойните на монографичен труд публикации.

Проблемът за системните увреждания при термичен шок е актуален, както в мирно време, така и в значително по-голяма степен във военновременни условия. Това определя значимостта на всяко едно задълбочено изследване в тази област.

В една обзорна статия и в 6 публикации на собствени системни проучвания са представени възможностите за оценка на ролята на оксидативния стрес и свързаният с него системен възпалителен отговор при термичен шок. Насочено са изследвани част от механизмите на антиоксидантна защита в отдалечени от термичната травма органи – черен дроб и стомашна лигавица. Морфологично е проучена апоптозата чрез полуколичествена оценка на имунохистохимичната експресия на двата основни протеина Вах и Bcl2 имащи отношение към клетъчното оцеляване, респ. смърт на хепатоцити и епителни клетки в стомашната лигавица.

Основните приноси на тази група публикации са:

- Осъществено е комплексно морфологично, имунохистохимично, биохимично и имунологично изследване на черен дроб и стомашна лигавица при експериментален модел на термична травма.
- Принос с методологичен характер е използваният метод за полуколичествена оценка интензивността на имунохистохимичната реакция (за първи път въведен от доц. Цанева при разработка на дисертационния ѝ труд).
- Оригинален принос с научно приложен характер е изясняването на механизмите на протекция на мелатонина чрез понижаване на оксидативния стрес и потискане на системният възпалителен отговор.
- Открит е нов механизъм на антиоксидантно въздействие на мелатонина чрез стимулиране на антиоксидантния ензим Heme Oxygenase-1 (HO-1) и активиране на Nrf2 сигналния път.

Б. Приноси на представените пълнотекстови публикации.

В тази група основните приноси на доц. Цанева са върху патологията на дифузната ендокринна система и ендокринните тумори на стомашно-чревния тракт. В тази област — доц. Цанева работи от десетилетия и е един от водещите специалисти в страната. Голяма е групата и на морфологичните проучвания върху стомашния карцином, колоректалния карцином, миелопролиферативните заболявания, карцинома на щитовидната жлеза и карцинома на млечната жлеза с конкретни приноси за диагностичната работа. Освен това приносен характер имат и редица други разработки като експериментален модел на метаболитен синдром у плъхове, и експериментални проучвания на някои растения с лечебно действие. Не на последно място заслужават внимание и редица казуистични наблюдения обогатяващи клиничко-анатомичната практика.

Основните приноси в тази група са:

- За първи път е проведено комплексно морфологично изследване на стомашните ендокринни клетки на гастрита свързан с *Helicobacter pylori*, на дуоденално-гастралния рефлукс, както и на експерименталното въздействие с ацетил-салицилова киселина.
- За първи път е направена сравнителна оценка на панел от невроендокринни и епителни маркери за диагностиката и при определяне хистогенезата на невроендокринни карциноми.
- Принос за диагностичната практика е представянето на класификацията, критериите за верификация и стадирането на невроендокринните тумори

на стомашно чревния тракт и панкреаса в достъпно за ежедневната практика ръководство.

- За първи път се доказва, че при прогресията на дифузният тип стомашен карцином туморната строма индуцира промяна на фенотипа му в ендокринен.

- Чрез комплексно морфологично, имунохистохимично и електронно микроскопско изследване на стомашния карцином са определени профила на слюзната секреция и неговата хистогенеза от стволова клетка с мултиплена линия на диференциация.

- За първи път се установява сигнификантна корелация между тежестта на носителството на JAK2V617F, костно-мозъчната ангиогенна активност и степента на костно-мозъчна фиброза при миелопролиферативни неоплазми.

- Сравнителният анализ на хистологичните критерии за морфологична дигностика на минимален простатен карцином, както и определянето на експресията CD19 при папиларен карцином на щитовидната жлеза са приноси с научно-приложен характер.

- Оригинален методологичен принос е създаването на експериментален модел на метаболитен синдром у плъхове с комплексно морфологично, имунохистохимично и биохимично изследване на черния дроб.

- Принос с научно-приложен характер е установената за първи път хепатопротективна роля на SAME върху чернодробната стеатоза в експериментални условия чрез индуциране на HO-1.

- За първи път е изследван и доказан комплексно морфологично и биохимично гастро- и хепатопротективния ефект на водно-етанолови извлеци от листа и дървесина на смрадлика в експериментални условия.

- Принос с методологичен и научно приложен характер е сравнителното морфологичното изследване на противовъзпалително действие на сок от Арония и на медикамента сулфасалазин върху индуциран от TNSB колит.

- Доказването на ролята на HO-1 в мозък и бели дробове при експериментална хипобарна хипоксия е принос с оригинален и научно-приложен характер.

- Системното изследване на 8 наблюдения на болестта на Wipple, заболяване, което е твърде рядко, е принос обогатяващ клиничната и патоморфологична практика.

- В поредица от обзорни статии върху колоректалния карцином и карцинома на гърдата е направен анализ на съвременното състояние и възможности на морфологичното изследване за решаване на проблемите свързани с прогнозата и новите терапевтични стратегии.

- Приноси за диагностичната практика са редица казуистични наблюдения, при които са използвани освен класическите методи и имунохистохимични изследвания.

Почти всички изследвания на доц. Цанева са на много високо методологично ниво. Тя владее и адекватно прилага широк спектър от съвременни морфологични методи. Умело съчетава различни методи за постигане на поставените цели и задачи при научните си изследвания.

Обликът на доц. Цанева като научен работник се определя от постоянния ѝ интерес и стремеж към разработване на актуални проблеми на клиничната и експериментална патология, резултатите от които могат да намерят приложение в практиката. Анализът на научната ѝ дейност показва способността ѝ да генерира идеи за научни изследвания, да осъществява прецизно изпълнение на поставените задачи и да интерпретира задълбочено получените резултати. Участието ѝ в голям брой научни проекти с интердисциплинарен подход, освен всичко казано до тук, показва способността и умението ѝ да работи в екип, което е изключително важно в съвременната наука.

Оценка на учебно-преподавателска дейност.

Доц. Мария Цанева има 34 годишен преподавателски опит. През целия този период е имала пълна ежегодна натовареност до първата си хабилизация предимно с практически занятия със студенти медици от III и IV курсове. Ръководила е студентски научен кръжок. След избирането и за доцент през 2007 г. тя е изнася системен курс лекции по обща и клинична патология на студенти по медицина, дентална медицина и фармация, както и на студенти от Медицинския колеж. Учебната ѝ натовареност през последните четири учебни години (2013 – 2017) е съответно 126, 130, 143 и 173 учебни часа. Целият ѝ лекционен курс (българоезично обучение) е предоставен на Blackbord'a на Университета. Прегледът на лекциите предоставени в сайта на МУ – Варна показва, че те са на съвременно ниво, отлично структурирани и онагледени. Съавтор е на глави в учебниците по Обща патология и Синтетична патология. Написаните от нея глави са четивни, добре структурирани и отразяват съвременното състояние на разглежданите раздели от общата патология. Осъществява ръководство на 6 специализанти, от които 2 вече са придобили специалност по патология. Участва в лекции в СИД.

Провежда самостоятелно изпити по патология студенти по медицина, дентална медицина и фармация. Член е на Държавната изпитна комисия за присъждане на специалност по Обща и клинична патология.

Тя се ползва с авторитет сред студентите, специализантите и преподавателите.

В заключение доц. Цанева е изграден преподавател със солиден педагогически опит.

Оценка на диагностична дейност.

През целия си 38 годишен трудов стаж доц. Цанева е била пряко ангажирана с диагностична дейност. В Катедрите по патология в Стара Загора и Варна тя участва в цялостната биопсична и аутопсионна диагностична работа, отначало като изпълнител а понастоящем и като консултант. Прилага имуноморфологични методи в биопсичната диагностика.

Доц. Мария Цанева е високо квалифициран патолог с много добра теоретична подготовка и голям практически опит във всички раздели на клиничната патология. Поддържа високо професионално ниво като следи новостите в областта на клиничната патология. С готовност споделя опита си с по-младите си колеги. Умее да създава подходяща атмосфера за работа с колектив.

Участвала в изготвянето на Стандарт и фиш за изследване на ГИСТ, Стандарт за иглена и клиновидна чернодробна биопсия, Фиш за макроскопска и микроскопска оценка на карцинома на папила Фатери, Стандарт за изследване на колоректални тумори, Фиш за макроскопска и микроскопска оценка на локално ексцизиран колоректален карцином, Фиш за макроскопска и микроскопска оценка на общ билиарен канал, Фиш за макроскопска и микроскопска оценка на резециран колоректален карцином, Фиш за макроскопска и микроскопска оценка на резециран стомах, Стандарт за морфологично изследване на карцином на стомаха, Стандарт и фиш за карцином на хранопровода, Фиш за морфологично изследване на чернодробен резектат, Фиш за макроскопска и микроскопска оценка на чернодробен резектат и чернодробна биопсия при първичен и метастатичен карцином.

С поредица от лекции (представени в документите ѝ на Power Point) изнасяни на различни научно-практически форуми доц. Цанева представя съвременното състояние, класификацията и възможностите за морфологична диагностика на различни групи заболявания и тумори.

Заклучение.

Доц. Мария Цанева, д. м. е патолог с дългогодишна практика и опит. Тя има задълбочени познания във всички основни области на патологията. Нейните оригинални научни и научно-приложни приноси покриват напълно приетите наукометрични показатели. Като цяло научната продукция представя доц. Цанева като завършен учен и експерт в областта на клиничната патология.

Високо уважавана е от своите колеги, студенти и специализанти, с изразено желание за внедряване на новостите в научните изследвания и в

рутинната диагностика чрез участието си в актуални и значими за медицината разработки. Доказала се е с високото качество на преподавателската си дейност и стремеж за предаване на опита си в ръководството на специализанти и докторанти.

Изхождайки от приносния характер на научните ѝ трудове, преподавателската и диагностичната ѝ дейност при наличие на всички изисквания на Закона за развитие на академичния състав, Правилника за неговото приложение и Правилника за развитие на академичния състав на МУ – Варна убедено давам положителна оценка и предлагам на членовете на уважаемото Научното жури да гласуват положително доц. д-р Мария Цанева, д. м. да заеме академичната длъжност „Професор” в професионално направление медицина, специалност обща и клинична патология за нуждите на Факултет „Фармация”, Катедра „Предклинични и клинични науки” и Клиника по обща и клинична патология при УМБАЛ „Света Марина” – Варна.

03 август 2018 г.

Рецензент:

(проф. д-р Ангел Ангелов, д. м. н.)

